

EVALUATIE VLUCHTELINGEN UIT OEKRAÏNE IN ZEEWOLDE, juni 2024

SAMENVATTING

Doel

Het doel van deze evaluatie is om te informeren over de stand van zaken en het reilen en zeilen omtrent de vluchtelingen uit Oekraïne in Zeewolde. Daarnaast geeft deze evaluatie inzicht in de werkzaamheden die de gemeente (deels wettelijk verplicht) moet uitvoeren om deze vluchtelingen zo goed mogelijk op te vangen.

Tot op heden

Zeewolde vangt Oekraïense vluchtelingen op sinds maart 2022..

Op dit moment (juni 2024) wonen er 97 vluchtelingen uit Oekraïne in Zeewolde (zie ook het hoofdstuk “Feiten en achtergrondinformatie”). Hiervan wonen 44 mensen in een gemeentelijke opvanglocatie en 53 personen hebben zelf woonruimte gevonden of wonen bij particulieren in huis. Sommige vluchtelingen verblijven al sinds maart 2022 in Zeewolde.

De gemeente heeft de beschikking over drie opvanglocaties; een woonhuis/boerderij aan de Duikerweg, een (kantoor)pand aan de Kringloop en een woonhuis/boerderij aan de Baardmeesweg.

De opvanglocaties zijn alle drie ingericht door mensen van Stichting De Basisz. Voor de inboedel wordt gebruikgemaakt van de kringloopwinkel.

Van alle vluchtelingen die kunnen werken (gezond en jonger dan 67) werkt iedereen. Alle kinderen in de schoolgaande leeftijd gaan naar school. De meesten gaan inmiddels naar een reguliere Nederlandse school.

De vluchtelingen worden bijgestaan door onze contactpersoon. Zij helpt met integratie en vragen. Uiteraard speelt zij ook een belangrijke rol als er een tolk nodig is. Zij spreekt namelijk Russisch, Oekraïens en Nederlands. Inzicht in wat Oekraïners zelf vinden van de opvang in Nederland is te lezen in een onderzoek van Hogeschool Inholland.

<https://www.inholland.nl/onderzoek/onderzoeksprojecten/oekraïense-vluchtelingen-en-hun-toegang-tot-basisvoorzieningen/>

Toekomst

Gezien het verloop van de oorlog is het niet te verwachten dat Oekraïners op korte termijn kunnen terugkeren. Het kabinet richt zich daarom bij het maken van beleid op de lange termijn. Het betrekken van Oekraïense vluchtelingen in onze samenleving en het vergroten van hun zelfredzaamheid krijgen daarbij extra aandacht.

Op dit moment vallen de vluchtelingen onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB). Deze loopt af op 4 maart 2025. Hoe gaan we hierna om met het verblijfsrecht van deze vluchtelingen? En als de veiligheidssituatie dat toelaat, hoe gaan we dan om met terugkeer?

De hoofdlijn is dat Nederland zich inzet voor maximale ondersteuning van (vrijwillige) terugkeer van vluchtelingen naar Oekraïne na het aflopen van de RTB, als de veiligheidssituatie in Oekraïne dit toelaat. Duurt de oorlog langer, dan wordt ingezet op verlenging van de RTB of op een andere nader uit te werken optie in Europees verband. Het maken van afspraken over verblijf en terugkeer wordt in Europees verband opgepakt, zodat er minder verschillen ontstaan tussen de lidstaten.

EVALUATIE

Historie

Op 24 februari 2024 is Rusland Oekraïne binnengevallen. Het conflict heeft een lange historie.

Na de communistische revolutie van 1917 werd een heftige burgeroorlog uitgevochten, alvorens het in 1922 geheel werd ingelijfd door de Sovjet-Unie.

Aan het begin van de jaren dertig orkestreerde Sovjetleider Jozef Stalin een hongersnood die leidde tot de dood van miljoenen Oekraïners, een tragedie die bekendstaat als de Holodomor. Zo hoopte hij de boeren in de regio te dwingen zich aan te sluiten bij de collectieve kolchozen en sovchozen (boerderijen die (gedeeltelijk) eigendom waren van de Russische staat). Naderhand dwong Stalin veel Russen en andere sovjetburgers (die veelal geen Oekraïners spraken en nauwelijks banden hadden met de regio) om het oosten van Oekraïne opnieuw te bevolken.

Door deze ontwikkelingen kwamen verschillende bevolkingsgroepen tegenover elkaar te staan, waarbij Oekraïners in het westen over het algemeen meer binding voelden met Europa, en in het oosten met Rusland. De bevolking in het oosten van het land spreekt ook nu nog dikwijls Russisch en hangt het orthodoxe geloof aan, terwijl in delen van het westen meestal Oekraïens wordt gesproken en de bevolking katholiek is.

Na de ineenstorting van de Sovjet-Unie in 1991 werd Oekraïne onafhankelijk. Maar het bleek een lastige opgave om het volk te verenigen. De overgang naar democratie en kapitalisme verliep moeizaam en veel Oekraïners, vooral in het oosten, verlangden terug naar de relatieve stabiliteit van daarvoor.

In 2014 werd de Krim door Rusland geannexeerd en bezet. Er volgde een separatistische opstand in het oosten van de Oekraïense regio Donbas.

Op 24 februari 2022 viel het Russische leger Oekraïne binnen en begon de oorlog die nog altijd voortduurt.

Oekraïne (oranje) ten opzichte van de Europese Unie.

Poetin is erop gebrand het door de ineenstorting van de Sovjet- Unie verloren hegemonie van de Russen weer terug te krijgen. Het steekt hem dat na de val van de Sovjet-Unie voormalige landen van het Oostblok ook lid kunnen worden van de NAVO. In 2005 noemt hij het uiteenvallen van de Sovjet-Unie “de grootste geopolitieke ramp van de twintigste eeuw”.

Het lijkt erop dat vrede en respectvol samenleven nog ver weg is.

Feiten en achtergrondinformatie

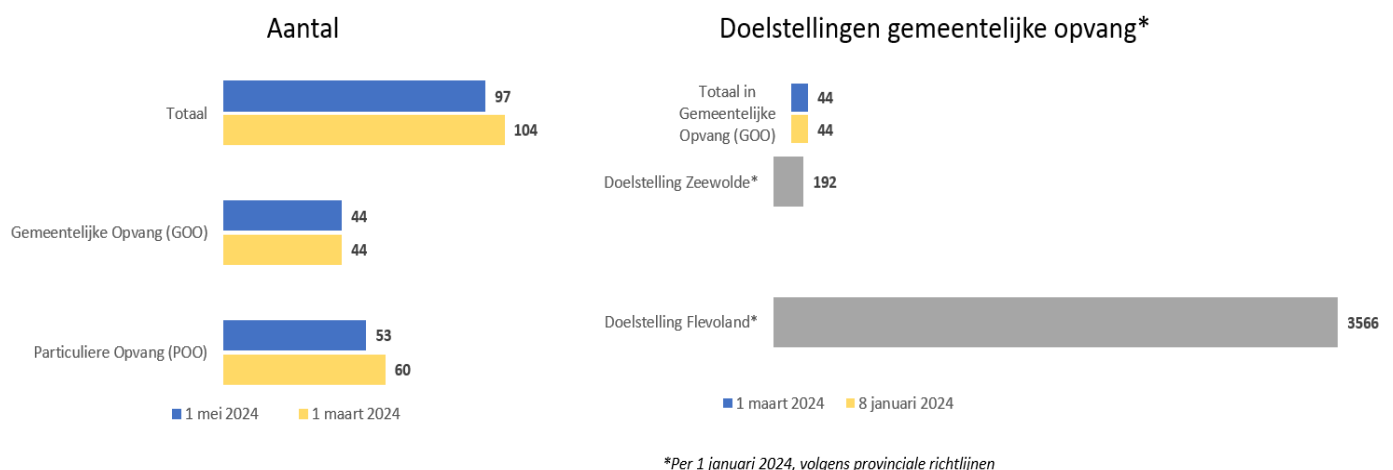
Na de inval van Rusland in Oekraïne ontvluchtten velen hun land of woonplaats.

Van de 38 miljoen inwoners waren eind juni 2023 ruim 6 miljoen Oekrainers hun land ontvlucht, 5 miljoen Oekrainers zochten bescherming binnen de eigen landsgrenzen. Oekrainers krijgen in alle EU-lidstaten automatisch tijdelijke bescherming. Polen en Duitsland vangen beide ongeveer 1 miljoen Oekraïense vluchtelingen op, Tsjechië 350.455, het Verenigd Koninkrijk 206.700 en Spanje en Italië beide ongeveer 184.000.

In april 2024 waren de onderstaande cijfers bekend betreffende de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland:

- o Aantal BRP-inschrijvingen (Basisregistratie Personen): 109.610 (14-4)
- o Bezette plekken GOO (Gemeentelijke Opvang Oekrainers): 91.870 (12-4)
- o Beschikbare plekken GOO: 92.750 (12-4)
- o Bezettingspercentage 99,1% (12-4)
- o Aantal meldingen werkenden: 122.150 (29-3)
- o Schoolgaanden: Primair Onderwijs (basisonderwijs): 11.940, en Voortgezet Onderwijs: 8.130 (31-3)
- o Terugkeer via DT&V (Dienst Terugkeer en Vertrek): 540 (7-4)

In mei 2024 waren in Zeewolde 97 vluchtelingen uit Oekraïne woonachtig in Zeewolde.

Landelijk hanteert men een doelstelling qua aantal, zodat het aantal vluchtelingen evenredig verdeeld wordt over Nederland. De doelstelling voor Zeewolde is 192. Deze doelstelling die landelijk is opgelegd is geen wettelijke taakstelling. Er zijn ook geen sancties aan verbonden. Het is een verdeelsleutel analoog aan de Spreidingswet.

Zeewolde vangt minder vluchtelingen uit Oekraïne op dan de doelstelling. Zeewolde vangt overigens meer asielzoekers op dan de taakstelling.

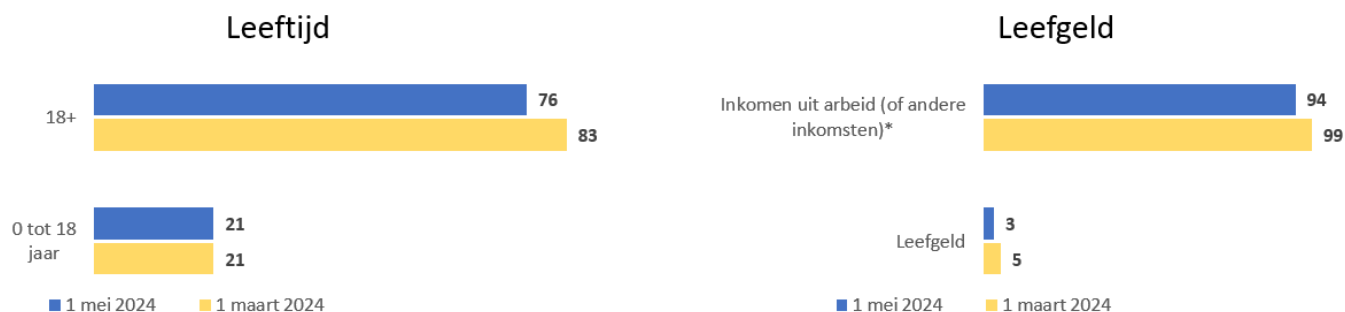
Bij elkaar opgeteld komt dat ruim boven de opgetelde taak-/doelstelling uit.

De reden dat Zeewolde minder vluchtelingen uit Oekraïne opvangt is omdat er een gebrek aan passende huisvesting is. Daarnaast vraagt een uitbreiding van het aantal vluchtelingen ook een andere gemeentelijke organisatie. De tijdsbesteding aan vluchtelingen uit Oekraïne is relatief groot. Dit komt doordat vragen over zorg, werk, verzekeringen, financiën, onderwijs, etc. rechtstreeks aan de gemeente worden gesteld.

Dit is fundamenteel anders dan bij een asielzoekerscentrum. Daar is het COA verantwoordelijk voor de opvang van vluchtelingen en de afhandeling van vragen.

Bij de vluchtelingen uit Oekraïne mist een dergelijk orgaan tussen gemeente en ontheemden.

Van alle vluchtelingen die kunnen werken (gezond en jonger dan 67) werkt iedereen. Van alle kinderen in de schoolgaande leeftijd gaat iedereen naar school. De meesten gaan inmiddels naar een reguliere Nederlandse school.

*Hier vallen ook partners en kinderen onder

De vluchtelingen worden bijgestaan door onze contactpersoon. Zij is voor 10 uur per week ingehuurd door de gemeente.

Een aantal vluchtelingen uit Oekraïne wil terug naar hun land zodra het veilig is. Tegelijkertijd is er veel behoefte aan duidelijkheid. Zij willen bijvoorbeeld weten of hun kind de basisschool hier kan afmaken, hoelang ze hier kunnen werken en hoelang ze nog in een opvanglocatie moeten wonen. Door het onzekere verloop van de oorlog is het lastig om op korte termijn een perspectief te bieden.

Huisvesting

In eerste instantie heeft Vakantiepark RCN ruim een jaar de helpende hand geboden om vluchtelingen vanaf maart 2022 op te vangen. Toen bleek dat de oorlog lang zou kunnen duren is er een meer duurzame oplossing gevonden.

De gemeente heeft de beschikking over drie opvanglocaties; een woonhuis/boerderij aan de Duikerweg, een (kantoor)pand aan de Kringloop en een woonhuis/boerderij aan de Baardmeesweg.

De opvanglocaties zijn alle drie ingericht door Stichting De Basisz. Zij hebben de complete inrichting verzorgd, inclusief servies en beddengoed.

Het huis aan de Duikerweg is in bruikleen gegeven door het Windpark Zeewolde. Het pand aan de Kringloop wordt gehuurd en het woonhuis aan de Baardmeesweg is eigendom van de gemeente.

De gemeente is in overleg met de verhuurder van het pand aan de Kringloop over een verlenging van het huidige gebruik.

Wettelijke regelgeving

Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB)

De richtlijn tijdelijke bescherming voor Oekraïners is een initiatief van de Europese Unie om bescherming te bieden aan mensen die vluchten voor een conflict of een andere noodsituatie in hun eigen land. Het is bedoeld als een tijdelijke maatregel om deze mensen te helpen zonder dat ze de volledige status van vluchteling krijgen. Oekraïners die onder deze richtlijn vallen, kunnen toegang krijgen tot bepaalde rechten en voorzieningen in het EU-land waar ze worden opgevangen. De Richtlijn Tijdelijke Bescherming zorgt ervoor dat je voor een bepaalde periode in Nederland mag blijven. Ook hebben vluchtelingen uit Oekraïne door de Tijdelijke Bescherming recht op bepaalde voorzieningen in Nederland, zoals: opvang, medische zorg, het recht om te werken, onderwijs voor minderjarige kinderen.

De Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) heeft een specifieke geldigheidsduur die wordt bepaald op het moment van invoering. Na afloop van de geldigheidsduur wordt de situatie opnieuw beoordeeld. Afhankelijk van de omstandigheden kan de EU besluiten om de RTB te verlengen, aan te passen of te

beëindigen. Als de RTB eindigt, kunnen mensen die onder deze bescherming vielen terugkeren naar hun eigen land als de situatie dat toelaat, of ze kunnen andere beschermingsstatussen aanvragen, zoals de status van asielzoeker, afhankelijk van hun individuele omstandigheden. Vluchtelingen uit Oekraïne die onder de RTB vallen mogen in ieder geval tot 4 maart 2025 in Nederland blijven.

De EU kan de RTB opnieuw verlengen. Op dit moment lijkt het erop dat de bescherming opnieuw met een jaar wordt verlengd, en dat vluchtelingen uit Oekraïne dus tot 4 maart 2026 bescherming genieten.

Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne (TwOek)

Op 18 juni 2024 heeft de eerste Kamer bovenstaande wet aangenomen.

Het wetsvoorstel is ter vervanging van de Voortduringswet, Wet verplaatsing bevolking.

Deze wet was tijdelijk in gebruik omdat het noodwetgeving betreft. Het gaf burgemeesters de wettelijke taak om zorg te dragen voor de opvang en verzorging van ontheemden uit Oekraïne.

Met de nieuwe wet worden gemeenten langer belast met de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Het introduceert geen aanvullende of andere taken of bevoegdheden ten opzichte van het eerdere, tijdelijk noodwettelijke kader.

Wel wordt de verantwoordelijkheid van deze opvangtaak overgedragen van de burgemeester aan het college van burgemeester en wethouders.

Regeling Opvang Ontheemden (ROO)

De Regeling Opvang Ontheemden voor Oekraïners is een initiatief van de Nederlandse overheid om tijdelijke opvang te bieden aan Oekraïners die hun land zijn ontvlucht vanwege een conflict, oorlogssituatie of andere noodsituatie. Deze regeling biedt opvangfaciliteiten, zoals onderdak, voedsel, medische zorg en andere basisvoorzieningen, aan Oekraïners die in Nederland bescherming zoeken. De regeling omvat bepalingen met betrekking tot de toegang tot opvangfaciliteiten, de duur van de opvang, de voorwaarden voor verblijf en de rechten en plichten van degenen die worden opgevangen. Het doel is om vluchtelingen te helpen tijdens hun verblijf in Nederland totdat er een duurzame oplossing kan worden gevonden voor hun situatie, zoals terugkeer naar hun eigen land of het verkrijgen van een andere verblijfsstatus.

Inkomen (uit arbeid versus leefgeld)

Vluchtelingen die onder de Richtlijn tijdelijke bescherming Oekraïne vallen, mogen betaald werk doen in Nederland zonder werkvergunning (officieel; tewerkstellingsvergunning of twv). Er is wel een meldplicht door de werkgever bij het UWV.

Uiteraard moeten deze werknemers hetzelfde behandeld en beloond worden als andere werknemers.

Vluchtelingen kunnen niet verplicht worden om algemeen geaccepteerde arbeid te aanvaarden, zoals wel het geval is bij de Participatiewet (artikel 9).

In Zeewolde hebben alle vluchtelingen uit Oekraïne tussen de 18 en 67 jaar een betaalde baan.

Dat betekent dat er alleen leefgeld wordt uitgekeerd aan de oudere vluchtelingen of aan vluchtelingen met een beperking.

Wanneer werken niet mogelijk is ontvangen vluchtelingen uit Oekraïne leefgeld voor eten, kleding en andere persoonlijke uitgaven. Vluchtelingen die in een gasthuishouden wonen, krijgen daarnaast een extra toelage om mee te betalen aan de vaste lasten.

In de volgende tabel is dit ter indicatie in een schema gezet. Als het gezin uit meer dan 2 personen bestaat, gelden er andere bedragen.

Wanneer een moeder met kind leefgeld ontvangt is dat in totaal € 564,55 per maand, wanneer zij in een gemeentelijke opvang verblijven.

Het leefgeld is uitsluitend bedoeld voor eten, kleding en persoonlijke uitgaven. Alle vaste lasten worden door de overheid betaald (huisvesting, gas/water/licht, zorgkosten, etc). Voor een moeder met kind dat bij particulieren in huis woont is het bedrag € 726,37. Het is aan de vluchteling en de particuliere host om afspraken te maken over het afdragen van de toelage voor vaste lasten.

Leeftijd	Leefgeld per maand (wanneer een gezin uit meer dan 2 personen bestaat, daalt het leefgeld per persoon)	Eventuele toelage voor gasthuishouden
vluchteling ouder dan 18 jaar	€ 303,19	€ 80,91
vluchteling jonger dan 18 jaar	€ 261,36	€ 80,91

Gezondheidszorg

Omdat het goed mogelijk is dat vluchtelingen tijdens hun verblijf in Nederland zorgkosten maken, is er een regeling door de Europese Unie opgezet.

De vluchtelingen uit Oekraïne met een Burgerservicenummer vallen onder de Regeling Medische Opvang (RMO).

De ontheemden krijgen altijd medisch noodzakelijke zorg uit het basispakket. Dat geldt ook voor tandartszorg. Zij hoeven geen premie of eigen risico te betalen.

Voor asielzoekers in de landelijke opvangcentra geldt een andere regeling, namelijk de RMA: Regeling Medische zorg Asielzoekers. Oekraïense vluchtelingen hoeven in Nederland geen asiel aan te vragen en vallen daarom niet onder de bestaande Regeling Medische Zorg Asielzoekers (RMA). Het grote verschil zit in het feit dat vluchtelingen die onder de RMA vallen veelal in asielzoekerscentra verblijven en daar ook een deel van hun zorg krijgen. Oekraïense vluchtelingen hebben een andere status en worden op een andere manier opgevangen, in een gemeentelijke opvang of bij particulieren thuis. Hierdoor maken zij gebruik van het reguliere zorgsysteem. Vluchtelingen die zonder hulpmiddelen niet zelfredzaam zijn, worden ondersteund vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO).

Onderwijs

Vanaf maart 2022 kregen de basisschoolleerlingen les op de school voor nieuwkomers aan de Kortsteel. Er werd vooral aandacht besteed aan taalvaardigheid.

Deze aanpak bleek succesvol. Al in september 2023 konden bijna alle kinderen doorstromen naar het reguliere onderwijs. De leerlingen zitten verdeeld over Zeewolde in een voor hen passend leerjaar. De leerlingen vanaf 12/13 jaar gaan naar de Internationale SchakelKlas (ISK) in Harderwijk. Ook hier zijn inmiddels de eerste jongeren doorgestroomd naar het reguliere onderwijs.

Taalonderwijs voor volwassenen

Vanaf 2022 kunnen vluchtelingen uit Oekraïne gebruikmaken van het Huis voor Taal. Het Huis voor Taal is voor iedereen die graag hulp wil bij het spreken en schrijven van de Nederlandse taal. Deze hulp is gratis. Het maakt niet uit of je Nederlands als moedertaal hebt of dat je anderstalig bent. Het Huis voor Taal in Zeewolde is gevestigd in de bibliotheek. Wekelijks is er een bijeenkomst waar volwassenen op een informele manier de Nederlandse taal kunnen leren en oefenen.

Het enthousiasme om deel te nemen aan het Huis voor Taal is helaas niet groot. Dit komt doordat het schoolsysteem in Nederland niet altijd aansluit bij het schoolsysteem dat men gewend was in Oekraïne, en het werken in ploegendienst bemoeilijkt consequente deelname. In 2023 is er samenwerking gezocht met TopTaal. In onze arbeidsmarktregio is dit de formele WEB-taalaanbieder (Wet Educatie Beroepsonderwijs). Een professionele commerciële organisatie die opleidingen verzorgt voor iedere volwassene die de Nederlandse taal wil leren.

Het is een landelijke organisatie die ook de taalcursussen voor statushouders verzorgt. TopTaal verzorgt de intake-gesprekken, plaatst de mensen in een passend niveau en geeft de lessen (indien gewenst online). Na een periode van leren en oefenen kan men examen doen en een erkend diploma krijgen.

Inmiddels volgen veel Oekrainers de lessen van TopTaal.

Daarnaast is er ook taalondersteuning op de opvanglocaties door vrijwilligers.

Zwemonderwijs

De meeste kinderen uit Oekraïne konden bij hun komst in Zeewolde niet zwemmen. De eerste maanden van hun verblijf in Zeewolde was de verwachting dat er spoedig terugkeer naar Oekraïne mogelijk zou zijn. Daarom is er toen vooral aandacht geweest voor huisvesting en onderwijs.

Al gauw was er ook behoefte aan zwemonderwijs.

Omdat alle Oekraïense kinderen op het reguliere basisonderwijs zitten, is het niet mogelijk om middels schoolzwemmen het zwemonderwijs aan te bieden. (Dit gebeurt wel met de kinderen van het azc die via de school voor nieuwkomers schoolzwemmen op het programma hebben.)

De kinderen uit Oekraïne krijgen zwemonderwijs op de reguliere manier, middels inschrijving bij Het Bakken. Gelijk aan andere kinderen uit Zeewolde.

Inmiddels zijn de eerste kinderen afgezwommen voor hun A-diploma.

Wanneer er binnen het gezin onvoldoende middelen zijn om de zwemles te bekostigen kan men gebruik maken van het Jeugdfonds Sport&Cultuur. Ook hier gelden dezelfde regels als voor andere ouders uit Zeewolde.

Sport en cultuur

De vluchtelingen uit Oekraïne worden zoveel mogelijk gelijk gesteld met alle andere inwoners van Zeewolde. Dat betekent dat er geen sportieve en/of culturele activiteiten separaat georganiseerd worden voor deze doelgroep.

Wel is er in 2022 een project “Wereldmeiden in beweging” geweest. Dit project was niet alleen voor meiden uit Oekraïne, maar ook voor andere jonge vrouwen met een vluchtelingenstatus. Eens per week, een half jaar lang, konden jongeren sporten en met elkaar kennismaken.

De meeste vluchtelingen uit Oekraïne wonen inmiddels ruim twee jaar in Zeewolde. Ze hebben, met behulp van onze contactpersoon, de weg gevonden naar de reguliere sport- en cultuurclubs. Dit geldt voor de kinderen, maar ook volwassenen zijn inmiddels geïntegreerd en hebben zich aangesloten bij bestaande sportverenigingen of fitnessclubs.

Samenwerking andere gemeenten, veiligheidsregio, provincie en VNG

Gemeente Zeewolde werkt samen met andere gemeenten om de vraagstukken rondom de vluchtelingen uit Oekraïne zo goed mogelijk het hoofd te bieden.

gemeentelijk niveau

Er wordt samengewerkt met de gemeente Harderwijk en Ermelo. Aanvankelijk was er tweewekelijks overleg. Dat is inmiddels afgebouwd naar maandelijks overleg. Bij dit overleg is ook het Sociaal Domein betrokken. Er wordt gesproken over wetgeving, uitvoering, rechtmatigheid en leefgeld. Maar ook verhuizen Oekraïeners tussen deze gemeenten als dat gewenst is.

veiligheidsregio

Een veiligheidsregio is in Nederland een gebied waarin wordt samengewerkt voor verscheidene besturen bij de uitvoering van taken onder andere op het terrein van crisisbeheersing. Zeewolde is onderdeel van de veiligheidsregio Flevoland. Deze veiligheidsregio werkt samen met de veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek.

Het kabinet heeft de Veiligheidsregio's op 4 maart 2022 de opdracht gegeven om samen met gemeenten grootschalige (crisis)(nood)opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, integraal te organiseren.

De veiligheidsregio coördineert en monitort het aantal gerealiseerde en verwachte opvangplekken binnen de regio. Gemeenten communiceren zelf over de opvanglocaties richting omwonenden. Dagelijks wordt er gecommuniceerd over het aantal beschikbare opvangplaatsen. Daarnaast is er tweewekelijks ambtelijk overleg over de uitvoering en de wetgeving rondom de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.

provincie

Binnen de provincie Flevoland is een PRT opgestart. Dit staat voor Provinciale Regietafel. De PRT wordt voorgezeten door de commissaris van de Koning in zijn rol als Rijksorgaan. De zes Flevolandse gemeenten worden vertegenwoordigd in de PRT door hun portefeuillehouders. De gemeente Zeewolde wordt door wethouder H.L. Hermans vertegenwoordigd. Ook het COA en het ministerie van Justitie en Veiligheid maakt onderdeel uit van de PRT. De PRT is bedoeld voor bestuurlijke afstemming over gestelde opvang- en huisvestingsopgaven betreffende asielzoekers, statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne.

De PRT vergaderingen worden ambtelijk voorbesproken.

Ook in Gelderland is een PRT opgericht. Hiervoor is Zeewolde uitgenodigd vanwege de samenwerking met Harderwijk en Ermelo.

VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten)

Een van de belangrijkste taken die de VNG heeft is het centraal stellen van de maatschappelijke opgave. Voor de opvang van Oekraïne is dit tot nu toe goed gelukt, omdat de departementen intensief samenwerken. Of het nu gaat om onderwijs voor kinderen uit Oekraïne of vergoeding van hun zorgkosten, er is steeds nauw overleg met de VNG en al het beleid rondom vluchtelingen. De VNG verzorgt tweewekelijks een digitale bijeenkomst waar wet- en regelgeving wordt toegelicht.

Financiën

Voor de kosten die de gemeente maakt ten behoeve van de vluchtelingen uit Oekraïne bestaat een 'Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne'.

Deze regeling bepaalt welke kosten gemeenten, veiligheidsregio's en/of samenwerkingsverbanden vergoed kunnen krijgen voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne.

De kosten die de gemeente maakt bestaan grofweg uit 3 componenten;

- Huur, inrichting en onderhoud accommodaties
- Uitkeren van leefgeld
- Ambtelijke uren van de (project)organisatie

Om inzicht te geven in de kosten van het project staat hieronder weergegeven wat de kosten waren in 2022 en 2023. (De kosten voor onderwijs worden via een aparte stroom vergoed.)

			Uitgaven 2022			
6601050	POEK001	Vluchtelingen Oekraïne	€ 374.899,81	waarvan:	Huur opvanglocaties:	€ 83.674,46
					Inhuur T. Pelle:	€ 10.171,78
					Inrichting (De Basisz):	€ 80.473,40
					Tolk:	€ 6.359,44
					Ambtelijke inzet:	€ 111.933,00
					Overig inrichting ed	€ 82.287,73
6601050	POEK002	Leefgeld vluchtelingen	€ 202.453,00			
Totale uitgaven			€ 577.352,81			
		Ontvangen vergoeding	€ -1.355.368,00			
		Saldo jaarrekening	€ -778.015,19		Gereserveerd voor 2023	

			Uitgaven 2023			
6601050	POEK001	Vluchtelingen Oekraïne	€ 345.723,09	waarvan:	Huur opvanglocaties:	€ 183.907,26
					Inhuur T. Pelle:	€ 30.546,28
					Leerlingenvervoer:	€ 7.641,01
					Tolk:	€ 235,94
					Ambtelijke inzet:	€ -
					Energiekosten	€ 24.369,85
					Overig inrichting ed	€ 99.022,75
6601050	POEK002	Leefgeld vluchtelingen	€ 103.357,00			
Totale uitgaven			€ 449.080,09			
		Ontvangen vergoeding	€ -1.442.240,00			
		Saldo jaarrekening	€ -993.159,91		Gereserveerd voor 2024	

De vergoeding die de gemeente krijgt voor de gemaakte kosten bedraagt per 1 januari 2024; 61 euro per ontheemde in de gemeentelijke opvang per dag en 92 euro per ontheemde in de particuliere opvang per maand. Kosten voor leefgeld kunnen apart gedeclareerd worden.

Alle kosten die verband houden met de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne worden door de gemeente aan dit onderwerp toegerekend. Hieronder vallen directe kosten van de opvang, zoals huisvesting en inhuur van de contactpersoon. Maar ook de salariskosten van het projectteam en kosten van overige, ondersteunende taken die het direct gevolg zijn van de opvang. Te denken valt aan (inhuur)kosten bij ondersteunende teams, zoals het Publiekscentrum en het team Maatschappelijke Ontwikkeling en Ondersteuning als gevolg van de toegenomen druk op de reguliere werkzaamheden.

In de jaarstukken van Zeewolde, in de zogenoemde SISA bijlage, wordt verantwoording over de bestedingen afgelegd, waarna definitieve vaststelling van de vergoeding plaatsvindt. Over het jaar 2022 en 2023 zijn de gedeclareerde normbedragen voldoende gebleken om de gemaakte kosten te dekken. De raad heeft bij de Jaarstukken 2022 en 2023 een bestemmingsreserve opvang vluchtelingen Oekraïne ingesteld.

Eigen bijdrage

Oekrainers zelf hoeven tot op heden niet mee te betalen aan hun opvang. Wet- en regelgeving maken het lastig om kosten in rekening te brengen voor huisvesting en medische zorg. Inmiddels is er wetgeving die werkende Oekrainers verplicht om 105 euro per maand te betalen voor gas, water en licht. Deze regeling zal 1 juli 2024 ingaan. Er wordt op dit moment gewerkt aan het implementeren van de uitvoering van deze regeling.

De regeling is mede op verzoek van gemeentelijke overheden tot stand gekomen, ter behoud van draagvlak voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Hiermee wordt beoogd het voorzieningenniveau van ontheemden uit Oekraïne onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) beter te laten aansluiten op dat van andere groepen in de maatschappij, zoals asielzoekers, statushouders en bijstandsgerechtigden.

De herziene wet zorgt ook voor een wettelijke grondslag voor gemeenten om de polisadministratie van het UWV (Suwinet) in te zien. Hiermee kan een gemeente zien of iemand inkomsten uit werk heeft.

Handreiking eigen bijdrage

Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft een handreiking ontwikkeld voor het innen van de eigen bijdrage. Deze handreiking is bedoeld voor gemeenteambtenaren en locatiemedewerkers die betrokken zijn bij de opvang van ontheemden uit Oekraïne. De handreiking geeft onder andere duiding aan de vraag wie van de ontheemden een bijdrageplicht heeft, hoe hoog de eigen bijdrage is en het geeft adviezen over werkwijze en organisatie-inrichting. Verder gaat het in op de vraag hoe om te gaan met ontheemden die de bijdrage niet kunnen betalen, hoe om te gaan met bezwaar, beroep en dwanguitvoering, en de bekostiging van uitvoerings- en implementatiekosten.

Bijlage 1

Anekdoten

De gemeente is verantwoordelijk voor ongeveer 100 vluchtelingen uit Oekraïne, waarvan er ongeveer 45 in de gemeentelijke opvang wonen. Dat brengt zorgen met zich mee, maar ook vele hilarische momenten. Enkele van die anekdotes wil ik u niet onthouden.

paddestoelen

In het najaar van 2022 krijgen we een melding van de GGD:

Laat Oekraïeners geen paddenstoelen plukken in het wild, en al helemaal niet opeten. De eerste vluchtelingen uit andere gemeenten liggen inmiddels in het ziekenhuis.

opgesloten

Aan de binnenkant van de kamerdeuren zitten draaiknoppen. Dat moet op voorschrift van de brandweer, zodat je altijd uit je kamer kan. Ook als de deur op slot zit.

Op de Kringloop slaapt een kleine Oekraïner (2 jaar) bij pap en mam op de kamer. Vader en moeder zitten 's avonds in de gemeenschappelijke huiskamer. De kleine jongen is zijn bed uit gekropen en heeft met de draaiknop de deur op slot gedraaid.

En nu? Paniek. Met geen mogelijkheid kan men de kamer in. Ook niet buitenom via het raam. We schakelen een professional in.

Uiteindelijk is het slot uitgeboord en blijft er van het verdrietige jongetje niet meer over dan een leuke anekdote.

wc papier

Sleutel? Waar zijn de sleutels van de Baardmeesweg?

Het is 24 uur voordat de eerste bewoner komt. En we hebben alle kamersleutels, maar de voordeursleutels zijn we kwijt. Onze bode Monique blijkt een held. Er staat nog een verdwaald doosje in de kast bij de receptie.

Ik doe een laatste check voordat de bewoners komen. Is alles geregeld? Is het huis voldoende ingericht, de keuken ingericht, de bedden opgemaakt? Ja, de Basisz heeft opnieuw fantastisch werk geleverd.

Ineens vraag ik me af of er wel aan wc-papier is gedacht.

Geen probleem. Ik neem zelf twee rollen mee vanuit huis. Ik zet ze alvast klaar naast mijn autosleutels en kijk er van een afstandje naar. Regie voeren over wc-papier. Is dit nu een dieptepunt of een hoogtepunt van mijn carrière?

dakgoot

Er zijn lekkages aan de Kringloop. De oorzaak is waarschijnlijk te volle dakgoten met bladafval. Waar de bewoners erbij kunnen, helpen ze zelf om de dakgoot schoon te houden.

Aan de achterkant van het huis kun je er moeilijk bij.

Eén van de bewoonsters meldt vol trots dat het haar toch lukt. Ze klimt gewoon uit haar slaapkamerraam en komt dan via het platte dak bij de dakgoot.

De bewoonster is 79 jaar.....

Ik heb haar verteld dat ze niet uit Oekraïne gevlucht is om in Zeewolde uit de dakgoot te vallen.

taal

We krijgen een leuke jongeman die nieuw komt wonen aan de Kringloop.

Hij komt uit het bezet gebied aan de oostkant van Oekraïne.

Hij is gretig en wil de Nederlandse taal leren. Geweldig!

Er komen vragen over de uitspraak.

Hem wordt duidelijk gemaakt dat het een wezenlijk verschil is of je zegt: 'Ik kan de hoer niet betalen', of 'Ik kan de huur niet betalen'. Ach, de grote lijnen zijn belangrijk, maar details soms ook. Trouwens, 'Ik wil snel aan de bak' is ook iets anders dan 'Ik wil snel in de bak'.

inschrijving

Er komen ook minder leuke dingen op ons pad.

Een oudere dame komt vanuit Oekraïne gereisd om bij haar kinderen te wonen. Na een vermoeiende lange tocht is ze om 23.00 uur in Den Haag. Daarna reist ze door naar Zeewolde.

Vermoeid, maar hopelijk tevreden herenigt ze zich met haar familie en gaat slapen. In de nacht wordt ze onwel. Er is een ambulance nodig en ze wordt opgenomen in het ziekenhuis van Almere. Er is wel een probleem, ze is nog niet ingeschreven in de Basisregistratie van de gemeente. En daarmee is ze ook niet verzekerd voor zorgkosten.

Om ingeschreven te worden moet je je persoonlijk (fysiek) melden bij de gemeente. Dat kan niet digitaal of op afstand, want men moet kunnen controleren of de inschrijving klopt. Tja, creativiteit is hier nodig.

Een videoverbinding tussen het ziekenhuis en het gemeentehuis biedt uitkomst. Met behulp van Tanya, onze contactpersoon die naast het ziekenhuisbed zit van mevrouw, komt alles toch nog goed.

